

Morsum Magnificat ®

Professioneel

ISSN 1373 - 833X

Het "Radon" probleem in België ERRICCA 2

European Radon Research and Industry Collaboration Concerted Action

Betekom / Saint Hubert.

Radon (Rn) is het zwaarste edelgas, het is kleurloos, reukloos en een natuurlijk radioactief gas afkomstig uit een verval van "Uranium" en "Radium". Het komt voor in de ondergrond en rotsen. In Vlaanderen vindt men geen Radon, in Wallonië daarentegen heeft men er wel mee te maken.

Voor het F.A.N.C. hebben Ing. Edith Goes en Prof. André Poffijn voorafgaand diverse onderzoeken en dito bezoeken in Wallonië uitgevoerd. De problematiek met de radioactieve bliksemafleiders blijft echter in de lade liggen.

Foto Morsum Magnificat

Ir. Jean Paul Samain
Directeur Generaal van het F.A.N.C. - A.F.N.C.

2e Forum National Radon.

Op 21 en 22 maart werkte het F.A.N.C. in het "Palais Abbatial" (naast de statige Basilique) mee aan het 2e nationaal forum over Radon. Alhoewel er was aangekondigd dat Minister Duquesne het forum plechtig zou openen, stuurt de Minister zijn kat. We zien dan ook geen pers en dan is de belangstelling klein. We hadden de grootste moeite om meer informatie te bekomen. Op de website van het FANC was er

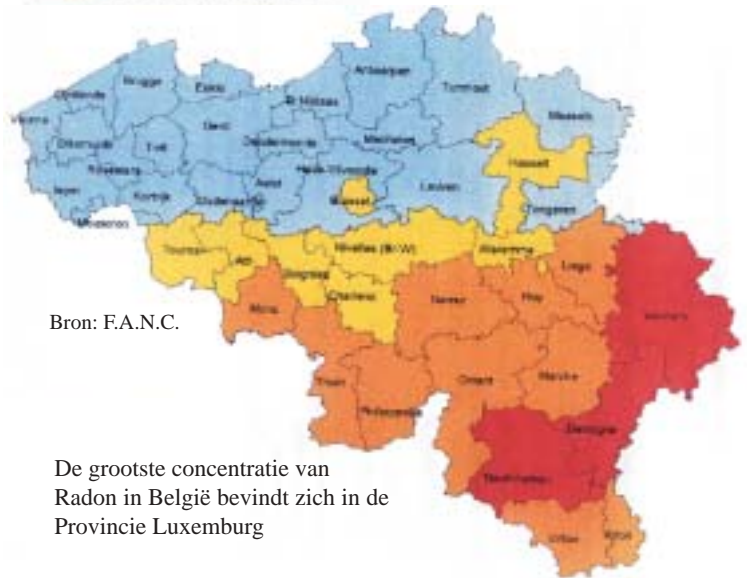
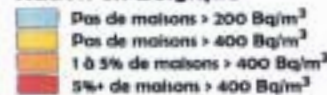
niet één telefoonnummer te zien, informatie inwinnen werd moeilijk. Bij de firma Canberra, die als "Standhouder" werd aangekondigd, kon men ons niet eens zeggen waar men het Palais Abbatial in Saint Hubert kon vinden ! Het leek erop dat het om een "onderonsje" te doen was van een aantal personen die exclusief waren uitgenodigd.

De opkomst was dan ook naargelang, we noteerden vrijdag, behalve de sprekers, slechts een 25- tal personen in de zaal.

Radon in België.

Onderstaande kaart geeft een beeld waar men Radon in België aantreft, het is een pure aangelegenheid van de Waalse ondergrond, vooral in de Provincie Luxemburg vinden we nogal wat Radon. Dat is wellicht ook de reden

Radon en Belgique

Bron: F.A.N.C.

De grootste concentratie van Radon in België bevindt zich in de Provincie Luxemburg

waarom het Forum in Saint Hubert werd georganiseerd.

De sprekers.

Voor het F.A.N.C. was het de Directeur Generaal J.P.Samain die het Forum opende en ook later de diverse sprekers aankondigde. Van het F.A.N.C. noteerden we verder nog :

- Ir.Manfred Schrauben - Hoofd afdeling (nationaal) controle en bewaking.
- L.Sombré.
- P.Smeesters.
- E.Goes - Deskundige Natuurlijke Radioactiviteit - Departement regelgeving.

Uiterst links Ing. Jirí Plch - firma Radim te Praag (Radon Measurement Instruments)

Aangezien het in de bedoeling ligt om in Wallonië meer aandacht te besteden aan het installeren van een degelijke verluchting in de kelders,

mochten uiteraard ook de commerciële firma's niet ontbreken. Systematisch moet de overheid voor zijn projecten beroep doen op de

Morsum Magnificat®
Professioneel

Redactie tijdelijk
Hannekensstraat 45
B 3130 Betekom
tel + 32 (0) 16 47 10 44
fax + 32 (0) 16 53 32 77

info@morsum-magnificat.be
www.morsum-magnificat.be

Verantwoordelijke uitgever

Postadres:
Detel bvba
Postbus 110
2300 Aarschot
HRL 102828
BTW 436 400 177
PCR 000 0191380 96

Lid van de Uni van de
Uitgevers van de Perio-
dieke Pers

Morsum Magnificat ®
Professioneel

**Is een periodiek dat
maandelijks verschijnt.
Het is totaal onafhankelijk
en onderscheidt zich van
andere tijdschriften wegens
het dieper ingaan op het
"maatschappelijke".
De belangen van de burger
staan aan de top, zonder
politieke of andere
inmenging waardoor
onderwerpen behandeld
kunnen worden die elders
onvoldoende aan bod
komen.**

know-how en de
hulp van de bedrij-
ven.

Exposanten.

Op het programma
werden volgende
exposanten aange-
kondigd:

- Samilux.
- CSTC.
- AFNC (F.A.N.C.)
- Canberra.
- Radim C°.
- EMG.

Van de aanwezige
firma's noteerden
we de uiteenzetting
van de uit de
Czechische Repu-
bliek afkomstige
firma RADIM C°. Ingenieur
Jirí Plch gaf tekst en uitleg om-
trent het "Czech Radon Pro-
gram and Instrumentation".
In één van de gangen van het
Palais Abbatial werden een

Spreker Jirí Plch (Radim C° - Praag)

aantal geïmproviseerde stands
opgericht, waaronder deze van
Radim C°.

De Czechische firma heeft en-
kele prijsgunsitte toestellen
ontwikkeld die worden ge-
bruikt om Radon op te sporen
en te meten. De metingen wor-
den ondersteund door soft-
ware van Microsoft.

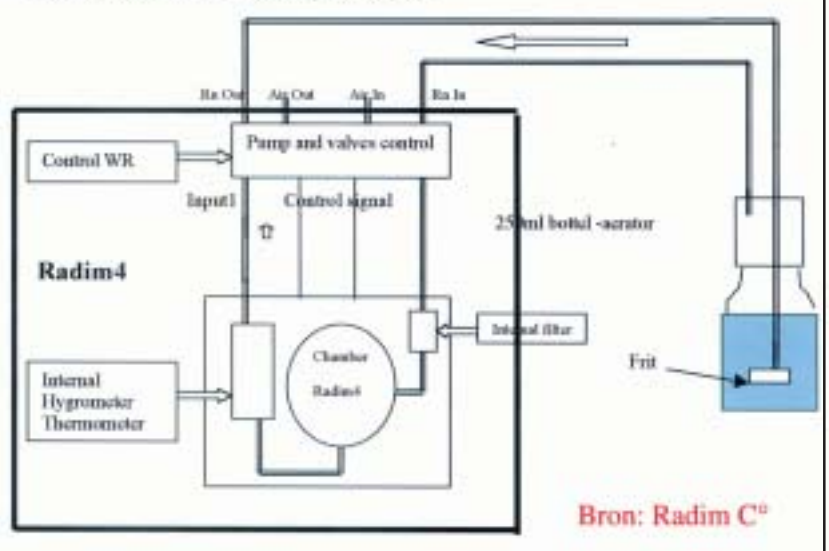
Ingenieur Jirí Plch stelde ons
bereidwillig de nodige docu-
mentatie ter beschikking.

Organisatie.

Het evenement werd georgani-
seerd door het departement van
de preventie voor gezond-
heidszorg van de Provincie
Luxemburg in samenwerking
met het F.A.N.C.

Langs de kant van de Provin-

Fig.3- Measurement of a sample of water

Organisatie:

DÉPARTEMENT PRÉVENTION-
SANTÉ DE LA PROVINCE DE
LUXEMBOURG

cie Luxemburg werden toespraken gehouden door Mme Dominique
TILMANS, Député permanent de la Province de Luxembourg.
Spreker heeft het over meer dan 3000 testen welke tussen 1990 en
1996 door een samenwerking met het F.A.N.C. in Wallonië wer-
den uitgevoerd. Ook de Universiteit van Gent en de Provinciale
Technische Dienst van Luxemburg werkten eraan mee.
Het is vandaar dat Prof. André Poffijn (R.U.G.) door het
F.A.N.C. werd gecharterd om samen met Edith Goes systematisch
aan dat project te werken.

In de schaduw van de Basilique.

Op zaterdag ontmoeten we **Mme Patricia Deckers** licenciée bio-
logie en verantwoordelijke van de dienst SAMI-Lux.

We vinden het een lovenswaardig idee dat de provincie Luxem-
burg op het vlak van de problematiek met de Radon, sinds 1990
zoveel onder-
zoek en in-
spanningen
heeft gedaan.

Daarbij heeft
het F.A.N.C.
altijd al een
zeer grote rol
gespeeld, dat
blijkt ook uit
haar medewer-
king aan dit 2e
Nationaal For-
um over Ra-
don.

Radioactieve bliksemaflei- der op de Basilique.

Wanneer we het hebben over de radioactieve bliksemaflei-
der op één van de torentjes van de statige Basiliek, hoort de dame het in
Keulen donderen, ze weet daar helemaal niets van af en heeft er
ook nog nooit iets over gehoord.

Dat is een zaak voor het F.A.N.C. zegt Mw. Deckers. Vraag het
aan hen, ze zijn hier alom vertegenwoordigd !

We hebben ons de moeite gespaard om de ganse problematiek aan

Radim 5
Het nieuwste toestel van Radim C°

de sympathieke dame uit te leggen.

Personen van het F.A.N.C. in de buurt bekeken het gesprek met argusogen. Bij het betreden van het forum werd ons al meteen door Ing.E.Goes van het F.A.N.C. duidelijk gemaakt, dat het eve-

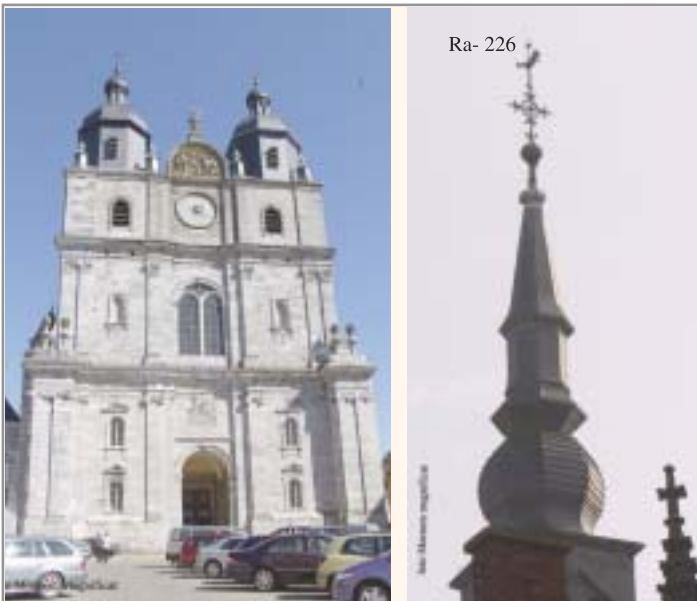

Nog wat publiek op vrijdag namiddag

nement niets vandoen had met de radioactieve bliksemafleiders. Toch hebben we onze ontgoocheling aan Mw Deckers omtrent de aanwezigheid van een radioactieve bliksemafleider op één van de torentjes van de Basiliek, niet onder stoelen of banken gestopt, temeer er van die bliksemafleider nog eens een potentiaalvoeler is afgevallen en er bijgevolg ergens in de omgeving een radioactieve bron te rapen moet liggen.

Helita "A Calotte" op de Basiliek.

Vanaf de binnenkoer van het Palais Abbatial waar het 2e Forum in

De prachtige Basilique te Saint Hubert.

Vanaf de ingang van het Palais Abbatial is de toren (rechtse foto) met daarop een radioactieve bliksemafleider Helita goed te zien.

De bijeenkomst handelde over Radon, niet over radioactieve bliksemafleiders met Radium.

het kader van ERRICCA 2 werd gehouden, kon men het torentje met daarboven een Helita radioactieve bliksemafleider, gemakkelijk zien. Op het F.A.N.C. is men blijkbaar allergisch voor deze onnuttige, maar gevaarlijke radioactieve bliksemafleiders uitgerust met Ra- 226, Am- 241 of het minder gevaarlijke edelgas Kr-85.

In het kader van de Radon werden er op 6 jaar (1990- 1996) in Wallonië meer dan 3.000 testen uitgevoerd. Wat de radioactieve bliksemafleiders betreft, heeft het F.A.N.C. sinds het op 1 septem-

Het "Palais Abbatial" in restauratie

ber 2001 daarvoor bevoegd werd, nog helemaal niets gepresteerd. Radioactieve bliksemafleiders zijn door het KB van 21 augustus 1985 **verboden** (B.S. 16 oktober 1985) !

Niettegenstaande vele van de deze gevaarlijke tuigen radioactieve onderdelen verliezen, is het F.A.N.C. nog steeds niet in actie gekomen.

Sinds kort wordt het F.A.N.C., middels enkele parlementaire vragen aan Minister Duquesne, het vuur aan de schenen gelegd.

Net als met de Radon dient het F.A.N.C. om maar iets te kunnen ondernemen, ook hier weer beroep te doen op hulp van buiten. Eigen initiatieven zijn er blijkbaar niet, zelf toestellen detecteren en fotograferen zit er niet in, dat noemt men dan de overheid !

Ook de Helita op de Basilique verloor radioactieve onderdelen !

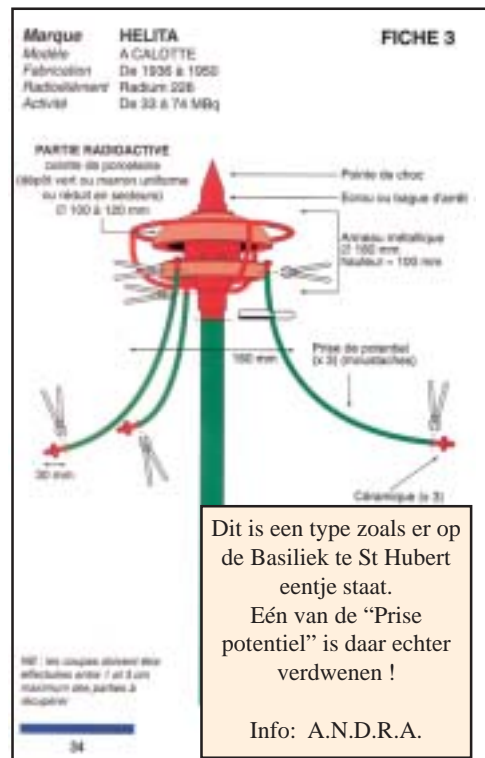
Wat men van op een afstand niet met het blote oog kan zien is, dat ook deze radioactieve bliksemafleider van het merk Helita die op de Basilique te Saint Hubert is gemonteerd, onderdelen verliest.

A.N.D.R.A.

In Frankrijk werden de radioactieve bliksemafleiders sinds 1.1.1987 definitief verboden. Sindsdien zijn er daar al 7.700 verwijderd. In

België, waar ze 2 jaar eerder werden verboden, heeft de overheid er nog niet één laten verwijderen !

Het Franse Agence National des gestion **D e c h e t s** RadioActifs (te vergelijken met N.I.R.A.S. in België) heeft ter zake niet alleen een informatiebrochure opgesteld, maar ook al heel wat ervaring kunnen opdoen. Morsum Magnificat mocht de brochure van de fransen ontvangen, maar zoams blijkt uit het **v o l g e n d e** onderwerp is meer.

Dit is een type zoals er op de Basiliek te St Hubert eentje staat. Eén van de "Prise potentiel" is daar echter verdwenen !

Info: A.N.D.R.A.

(lees verder op blz 4).

Helita's kunnen uit 2 verschillende radioelementen bestaan !
 Het Franse HELITA was de pionier in het commercialiseren van radioactieve bliksemafleiders.

Naar voorbeeld van de Hongaarse natuurkundige Szillard die in 1914 proeven met radioactieve bliksemafleiders uitvoerde, begon Helita in Frankrijk omstreeks 1932 met de productie van de eerste toestellen van het type "A Calotte". Er werd voor een soort porselein gekozen waarop een dun laagje email werd aangebracht waarin Radiumzouten werden verwerkt. Later bleek dat allemaal onzin te zijn. Ook het Belgische I.R.E. begon omstreeks 1973 met het maken van radioactieve bliksemafleiders (Radac met Kr- 85). Uit contacten en informatie van A.N.D.R.A. moet nu blijken, dat sommige Helita toestellen van het type "A Pastilles" die na 1970 werden gemaakt, uit 2 verschillende radioelementen zouden bestaan, bovenaan Am- 241 pastilles en onderaan op de potentiaalvoelers (zie tekening ANDRA) keramische ringen met Ra- 226.

Uitgerkend die "Keramische" ringen vallen van de bliksemafleiders af en verdwijnen ergens in het milieu ! Met de Basilique van St Hubert, is dit de 4e op een rij waar onderdelen naar beneden zijn gevallen. We hadden de kerk te Hakendover, de kerk te Oostmalle en één van de stationsgebouwen te Oostende, op al deze plaatsen

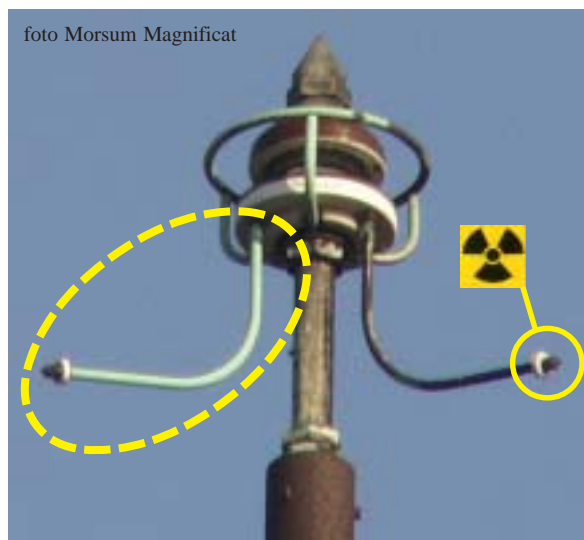
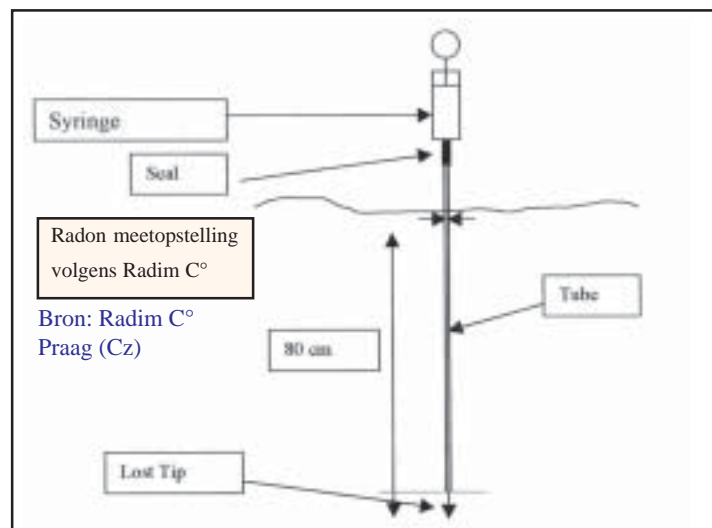

foto Morsum Magnificat

ontbreken er onderdelen van de z e onnuttige, onwettige en vooral gevaarlijke bliksemafleiders die met radioactief materiaal zijn uitgerust. Dat betekent dat die ontbrekende onderdelen

Dit type staat op de Basilique. Eén van de potentiaalvoelers is volledig verdwenen

op vele plaatsen in het milieu zijn terecht gekomen, maar daar heeft het F.A.N.C. zich, voor zover ons bekend, nog niet aan gestoord. Evenmin hebben politici die zich "groen" noemen daaraan enige

aanstoot genomen. Het verplicht verwijderen van deze tuigen is immers geen populaire maatregel en dat kunnen politici, vooral in verkiezingsstrijd missen als kiespijn !

Potentiaalvoeler ontbreekt

foto Morsum Magnificat

Hiernaast de detailfoto van de radioactieve bliksemafleider op één van de torentjes van de Basilique waar een onderdeel dat radioactief materiaal bevat, ontbreekt. De kleine witte keramische ringetjes bevatten radioactief materiaal dat uit Am- 241 of Ra- 226 kan bestaan. De bruin gekleurde ronde kap bestaat uit porselein, daarop is het laagje glazuur, waarin

Radiumzouten werden verwerkt, aangebracht.

F.A.N.C. Belooft om campagne in de 2e helft van 2003.

De eerste beloften dateren van juni 2002. Toen stelde het agentschap dat ze tegen het einde van dat jaar zouden klaar zijn om met een campagne tot verplichte verwijdering te starten.

We passeerden de jaarwisseling, maar mochten geen enkel teken in die richting ontvangen.

Vervolgens stelde men dat het begin april 2003 zou worden, maar ook die datum haalt men niet. Ondertussen werden er door de industrie aan het F.A.N.C. een hoop documenten aangeleverd, voor een deeltje (de foto's) betaalde het agentschap.

Er werden eveneens honderden adressen opgegeven waar zich nog radioactieve bliksemafleiders bevinden die niet vergund zijn. Van die adressen werden er een 100- tal op het nog bestaan nagezien. Het F.A.N.C. heeft de adressen wellicht bij al de rest van de informatie gelegd en er verder nog niets mee gedaan.

Vergunningen Klasse II.

Draagbuis van een radioactieve bliksemafleider

Ingevolge de wet, KB van 20 juli 2001 is het bezit van radioactief materiaal onderworpen aan een reeks voorwaarden.

Radioactieve bliksemafleiders hadden nooit mogen geplaatst worden. De eisen in het verleden waren ter zake duidelijk, maar de installateurs stoorde zich daar niet aan. Een milieuvergunning Klasse II is ook vandaag

niet zo gemakkelijk te bekomen. Geen van alle nog overblijvende radioactieve bliksemafleiders werd onderhouden en een groot deel ervan is dan ook in slecht staat, toestanden zoals op de foto aangegeven ziet men overal.

Het F.A.N.C. neemt in Wallonië inzake het Radonprobleem de functie van Architect waar. Het Radonprobleem situeert zich rond een adequate verluchting en dat is de taak van de Architecten. Met de problemen omtrent de reeds 18 jaar verboden Radioactieve bliksemafleiders heeft men zich bij het F.A.N.C. tot nog toe niet ingelaten.

Erik Verbeeck